

ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«НАУКА ТА ОСВІТА БЕЗ КОРДОНІВ»

*XXXI Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

*«ЛІТНІ НАУКОВІ ПІДСУМКИ
2020 РОКУ»*

Тези доповідей

Частина 2

04 червня 2020 р.

Дніпро
2020

УДК 0.82

ББК 94.3

Літні наукові підсумки 2020 року: XXXI Міжнародна науково-практична інтернет-конференція: тези доповідей, Дніпро, 04 червня 2020 р. – Ч. 2. – Дніпро: ГО «НОК», 2020 – 54 с.

У збірнику містяться матеріали, подані на XXXI міжнародну науково-практичну інтернет-конференцію «Літні наукові підсумки 2020 року». Для науковців, аспірантів, здобувачів, викладачів та студентів вітчизняних та зарубіжних вищих навчальних закладів та науково-дослідних установ.

Оргкомітет інтернет-конференції не несе відповідальності за матеріали опубліковані в збірнику. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Всі матеріали надані в авторській редакції та виражають персональну позицію учасника конференції. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Бібліографічний опис матеріалів міжнародної науково-практичної інтернет-конференції зареєстровано в міжнародній наукометричній базі «*Google Scholar*».

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Андрєєва В. Г., Ковальська Н. В. Проблема перекладу англомовних рекламних текстів в галузі машинобудування як передумова формування перекладацьких стратегій.....	4
Бернацька С. М., Бернацька Ж. П. Мовна професіограма майбутнього юриста.....	9
Власюк Л. С., Мірошниченко О. І. Складнощі та особливості перекладу англомовних юридичних документів.....	13
Існюк О. Ю., Ковальська Н. В. Особливості перекладу англійських медичних термінів українською мовою.....	17
Кушлаба М. П. Духовна сутність національної мови й освіти як чинників державотворчості в посланнях Андрея Шептицького (до 155-річчя від дня народження).....	22
Полякова В.-В. Л. Англійська та німецька мови: історичні зв'язки і переклад та асиміляція префіксу <i>Über</i> -.....	28
Сенчук Л. Г. Лінгвостилістичні особливості аналітичних жанрів сучасних англомовних засобів масової інформації та їх перекладацький аспект.....	31
Скобнікова О. В. Лексичні засоби позначення батьківства в сімейних кінотекстах.....	36
Starkina A. A., Marchenko V. V. Humor as a method of influence.....	40
Часнкова О. К., Якушев Є. В. Вплив англіцизмів на мову сучасної молоді у XXI столітті.....	43
Черниш В. І. Структурно-семантичні та прагматичні особливості тексту міжнародних договорів у перекладі українською мовою.....	47

ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

ПРОБЛЕМА ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ РЕКЛАМНИХ ТЕКСТІВ В ГАЛУЗІ МАШИНОБУДУВАННЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ФОРМУВАННЯ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИХ СТРАТЕГІЙ

Андрєєва В. Г.,

*магістрантка кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Ковальська Н. В.,

*старший викладач кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Систематичне вивчення рекламних текстів в перекладознавстві почалося лише в ХХІ столітті, що можна пояснити декількома чинниками. По-перше, реклама не завжди була невід'ємною частиною глобалізації і, отже, в минулому столітті її переклад не був настільки затребуваний, як зараз. По-друге, складність вищезазначеної проблеми полягає в тому, що переклад реклами – це не просто переклад, а соціальна, культурна і прагматична адаптація, таким чином, комплексний підхід до цієї

проблеми вимагав поглиблення не тільки в теорію перекладу, але й в культурологію та інші дисципліни. По-третє, переклад рекламних текстів завжди являв собою творчу переробку оригіналу, для чого необхідно володіти необхідними знаннями та бути компетентним перекладачем.

Якщо технічний переклад має на увазі точність, то художній переклад, в свою чергу, – творчість. Для маркетингового перекладу текстів галузі машинобудування необхідна як точність, так і творчі перекладацькі рішення. Про важливість їх застосування свідчить поява поняття «transcreation», яке було введено вченими Р. Рей і Т. Белл [9, с. 1]. Це поняття можна перекласти як «творча адаптація» або просто «транскреація». Іншими словами, транскреація – це вид адаптації з елементами копірайтингу, в якому перекладач є творцем. Про вищезазначений термін згадують У. Аренс і К. Бове в своїй книзі «Contemporary advertising»: «Перекладач повинен бути успішним копірайтером. Недостатньо лише перекладати рекламу на іноземну мову. Перекладач повинен розуміти продукт, його особливості та ринок» [8, с. 271-272].

Для того щоб описати перекладацький процес, сучасні вчені в своїх роботах часто використовують термінологічне поєднання «стратегія перекладу», однак це поняття має різні інтерпретації. Стратегію перекладу можна розглядати як загальне уявлення дій перекладача при перекладі текстів будь-якого жанру або як конкретний набір дій при перекладі певного тексту.

Етап розвитку певної перекладацької стратегії є перехідним від перекладацького аналізу перед початком роботи з перекладом до безпосередньо самого перекладу тексту. Слід зауважити, що в своїх роботах лінгвісти, описуючи процес перекладу, користуються не тільки терміносполученням «стратегія перекладу». В їх працях можна знайти такі визначення як «перекладацька стратегія» [1, с. 143-170], «стратегія

поведінки перекладача в процесі перекладу» [4, с. 187] або «тактика перекладу» [2, с. 3-17].

Однак до сих пір вченими не було виявлено загального визначення для цього терміну. Вперше до поняття стратегія перекладу звернувся німецький вчений лінгвіст Х. П. Крінгс. Виходячи із запропонованого їм визначення, «стратегія перекладу – це потенційно усвідомлений план перекладача, спрямований на вирішення конкретної перекладацької задачі». Х. П. Крінгс вважав, що перекладацьку стратегію варто розглядати з двох сторін. З одного боку він розрізняє таку категорію аналізу діяльності перекладача як макростратегія, з іншого – мікростратегія. Під першим варіантом він мав на увазі способи вирішення цілого ряду перекладацьких завдань, а під другим – способи вирішення однієї задачі [1, с. 173].

Слід зазначити, що лінгвісти надають великого значення питанням перекладацької стратегії в своїх роботах. Так, спираючись на визначення перекладацької стратегії Х. П. Крінгса, В. М. Ілюхін дає визначення цього терміну, ґрунтуючись на тому факті, що стратегія для перекладача є засобом для досягнення перекладацької задачі, яка полягає в адекватній передачі тексту з вихідної мови на мову перекладу. Перекладач повинен передати комунікативний намір відправника з урахуванням культурологічних особливостей і особистості мовця [3, с. 5].

І. С. Алексєєва також виходить з дефініції Х. П. Крінгса і говорить про те, що стратегія – це «свідомо обраний перекладачем алгоритм дій при перекладі одного тексту або групи текстів» [1, с. 152].

Звернемося до роботи В. Н. Комісарова, де він визначив стратегію перекладача в процесі перекладу як «своєрідне перекладацьке мислення, що лежить в основі дій перекладача» [4, с. 205].

А. Г. Вітренко в своїй статті «Про стратегію перекладу» звертає увагу на те, що термін «стратегія перекладу» не зовсім точно передає суть

позначуваного ним явища, на його думку, точніше можна було б висловити це явище терміном «тактика». У переносному сенсі тактика означає прийоми і способи досягнення будь-якої мети [1, с. 14].

Стратегія перекладу формується після проведення аналізу тексту. За допомогою нього перекладач може виявити такі основні аспекти як тип тексту, його особливості та можливі труднощі, з якими він може зіткнутися, наприклад повне розуміння тексту оригіналу або проблеми при виборі варіанту перекладу. Вона не передбачає сувору послідовність дій, виконуваних перекладачем, а визначається багатьма факторами: наприклад, комунікативними установками, намірами автора оригіналу, цілями перекладу, специфікою ситуації, що стоїть за текстом, та іншими. Відповідно до цього, найбільш правильним визначенням для термінологічного словосполучення «стратегія перекладу» є дефініція В. В. Сдобникова: «Стратегія перекладу – це програма здійснення перекладацької діяльності, що формується на основі загального підходу перекладача до виконання перекладу в умовах певної комунікативної ситуації двомовної комунікації, що визначається специфічними особливостями даної ситуації і метою перекладу і, в свою чергу, визначає характер професійної поведінки перекладача в рамках даної комунікативної ситуації» [7, с. 89-99].

Після вибору основного напрямку, а саме реклами галузі машинобудування, стратегія перекладу передбачає поетапність, а також коригування перекладацьких дій, тому існує чотири необхідних етапи, класифікація яких була запропонована Є. Г. Поломських і В. В. Борсуковою [5, с. 86-99]:

- орієнтаційно-аналітичний етап: включає в себе повне прочитання і розуміння оригіналу, його змістовний і лінгвістичний аналіз, збір зовнішніх даних про текст;

- етап планування і прогнозування: перекладачеві слід планувати послідовність своїх дій, а також спробувати припустити можливу реакцію на результат перекладу;
- операційний етап: сам процес перекладу;
- етап контролю й оцінки: редагування перекладу, а також прагматична адаптація тексту перекладу.

Звертаючись до класифікації лінгвіста К. Райс, яка виділяла три типи текстів – тексти, спрямовані на утримання, на форму і на звернення, можна побачити, що аналізований нами жанр текстів відноситься до текстів, спрямованих на звернення (operational texts). «Реклама спирається, в першу чергу, на функцію звернення, і вона повинна передаватися при перекладі поряд з описовою функцією, і більш того, саме це є основним завданням» [6, с. 200-221].

Таким чином, можна зробити висновок про те, що процес перекладу рекламних текстів в галузі машинобудування є надзвичайно складним та багатоаспектним явищем, що потребує попереднього аналізу та, перш за все, визначення стратегії перекладу. Слід зауважити, що рекламні тексти спрямовані безпосередньо на покупців, аби зацікавити їх та змусити придбати певний товар або ж скористатися послугою, а саме тому особливої уважності потребує передача екстралінгвістичних факторів та інтенцій автора тексту. Отже, переклад англійських рекламних текстів в галузі машинобудування вимагає застосування самих різних перекладацьких трансформацій.

Література:

1. Алексеева И. С. Текст и перевод. Вопросы теории. Москва : Международные отношения, 2008. 184 с.
2. Витренко А. Г. О «стратегии перевода». *Вестник МГЛУ*. 2008. Вып. 536. С. 3–17.

3. Илюхин В. М. Стратегии в синхронном переводе: на материале англо-русских и русско-английских комбинаций перевода. Москва : Моск. лингв. ун-т, 2000. 206 с.
4. Комиссаров В. Н. Теория перевода (лингвистические аспекты) : Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. Москва : Высш. шк., 1990. 253 с.
5. Поломских Е. Г. Стратегии перевода : Учебный модуль для слушателей специальности «Переводчик в сфере профессиональной коммуникации». Пермь : ПГНИУ, 2009. 152 с.
6. Райс К. Классификация текстов и методы перевода. *Вопросы теории перевода в зарубежной лингвистике*. Москва, 1978. С. 202–228.
7. Сдобников В. В. К проблеме построения типологии переводческих стратегий. *Вестник Московского государственного лингвистического университета*. 2011. № 615. С. 89–99.
8. Arens W.F., Bovée C. L. Contemporary advertising : Fifth Edition. Burr Ridge, Illinois : Irwin, 1994. 46 p.
9. Ray R., Kelly N. Reaching New Markets through Transcreation. Lowell, Massachusetts : Common Sense Advisory, Inc, 2010. 50 p.

МОВНА ПРОФЕСІОГРАМА МАЙБУТНЬОГО ЮРИСТА

Бернацька С. М.,

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри соціології та суспільних наук

Академія праці, соціальних відносин та туризму

м. Київ, Україна

Бернацька Ж. П.,

студентка Інституту прокуратури та кримінальної юстиції

Побудова правової демократичної держави України вимагає підготовку висококваліфікованих фахівців у всіх галузях науки, зокрема і в галузі права. Мовна професіограма майбутнього юриста є показником високого інтелекту, професійної компетенції, ґрунтовної бази знань, ефективної підготовки, є фактором розвитку та передумовою конкурентоспроможності завдяки високому рівню комунікативної культури.

Науковець В. В. Соколова вважає, що для майбутнього юриста найважливішим є цілеспрямоване виховання оцінювального ставлення до висловлення, яке поділяється на три етапи:

- 1) усвідомлення цільової установки спілкування;
- 2) врахування ситуацій, умов спілкування, його місця, адресата;
- 3) прогнозування впливу висловлювання на співрозмовника.

Виходячи з цього лише третій етап комунікаційної культури вимагає таких умінь, як:

- 1) точному виборі мовних засобів, що сприятимуть досягненню цілям та умовам спілкування;
- 2) оптимальному використанню в конкретній комунікативній ситуації невербальних засобів спілкування (комунікативний взаємовплив між індивідами без використання слів, тобто без мовних засобів в прямій або в будь-якій знаковій формі);
- 3) врахуванню відповідності вербальних та невербальних засобів спілкування [1].

Для професійного юриста, окрім знання української мови, на думку Бовдар О. необхідні й такі професійно важливі якості:

- 1) особистісні: висвітлюють сукупність особистих рис характеру – вміння встановлювати контакти з людьми, спілкуватися з представниками різних верств населення, мужність, стриманість, чесність, добросовісність, ввічливість, доброзичливість, принциповість, людяність, тактовність, самокритичність, готовність до самопожертви;
- 2) спеціальні професійні якості: відображають володіння спеціальними знаннями, вміннями і навичками, а також певними особистісними якостями, необхідними працівнику для успішної професійної діяльності [2].

Також ще однією важливою рисою успішного юриста є увага до деталей. При знайомстві з людиною, яка в особистих повідомленнях пише без помилок або пунктуаційних недоліків, то найімовірніше це професійний юрист. Він точний та грамотний, оскільки розуміє правову значимість кожного слова в нормативно-правових актах.

Термінологія є невід'ємною складовою професійної мови фахівця. На жаль, через свою діяльність правники вживають юридичні «жаргони», які активно використовуються в кримінальній, цивільній або адміністративній галузях права. Саме тому юристам, які прагнуть досягти успіху у своїй професії варто їх уникати, шукати заміники та контролювати своє мовлення, розмовляти виважено.

Ефективність виконання професійних обов'язків залежить не лише від навичок швидко знаходити та аналізувати інформацію, отримувати достовірні факти, але й грамотно їх відтворювати, як усно, так і письмово. Професія юриста потребує оперування точними словесними виразами та категоріями, оскільки правники опрацьовують велику кількість матеріалу.

Професійна діяльність юриста пов'язана із мовним спілкуванням і тому вимагає вміння вести правильні та ефективні монологи, діалоги, підбирати влучні слова та знаходити доречне юридичне висловлювання.

Недостатній рівень мовної компетенції значно знижує рейтинг юриста як фахівця, оскільки від її якості залежить результат його роботи, повага в суспільстві. А тому фахівець, який не володіє професійною мовою, нездатний висловити свою думку послідовно, грамотно та переконливо не зможе привернути на свій бік співрозмовника.

Мовна професіограма юриста полягає в майстерному, професійному володінні мовою, влучному вживанні слів, досконалому знанні тонкощів української лексики та граматики. Звісно, отримати високий рівень мовної культури можна не одразу, лише при наполегливій праці, яка в подальшому відкриває для майбутнього юриста необмежені можливості для особистісного розвитку, зокрема і в науковій сфері. Тільки в такому разі можна оволодіти словом як засобом точного вираження думки, засвоїти лексико-семантичну специфіку сучасної української літературної мови: її семантичну структуру, системні відношення між словами та досконало опанувати лексичне багатство мови [3].

Література:

1. Соколова В. В. Культура речи и культура общения. Москва: 1995. С. 58.
2. Бовдир О. Комунікативна культура юриста: сутність та особливості. Дрогобич: 2011, с. 132 – 135. URL: file:///C:/Users/root/Downloads/Mir_2011_5_32.pdf/.
3. Мова української юриспруденції : навч. посіб. / В. М. Пивоваров, О. М. Єрахторіна, О. А. Лисенко та ін. Харків : Право, 2020. 330 с. URL: http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/16958/1/Sidak_135-160.pdf.

СКЛАДНОЩІ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛОМОВНИХ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Власюк Л. С.,

*магістрантка кафедри теорії
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Мірошниченко О. І.,

*магістрантка кафедри теорії
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Інтеграція України до Європейської спільноти, стрімкий розвиток як зовнішньоекономічних, так і політичних відносин України з її стратегічними партнерами на міжнародній арені зумовили необхідність вивчення цілої низки питань, які пов'язані з перекладом англійськомовних юридичних документів українською мовою [1].

Юридичний переклад небезпідставно вважається одним із найскладніших видів перекладу. Це пояснюється тим, що для виконання якісного юридичного перекладу необхідно володіти знаннями специфіки конкретного виду правовідносин, чинного законодавства, спеціальної лексики та тонкощами використання англійської юридичної термінології.

Навіть найменші погрішності в перекладі юридичного документу можуть породити конфлікт між сторонами юридичного дискурсу, тому перекладач повинен бути обізнаним з цілою низкою особливостей юридичного тексту, до яких належать наступні [4].

Насиченість спеціальною юридичною лексикою, основною частиною якої виступають різноманітні юридичні поняття та реалії: *coerced acquiescence* – вимушене мовчазне схвалення; *to retaliate accusation* – висунути зустрічне обвинувачення;

Загальноживана лексика має специфічне значення: *assessment* – оцінка майна для цілей оподаткування; *utility* – підприємство комунального господарства;

Велика кількість скорочень, які притаманні виключно юридичним текстам: *DUI/DWI* (*Driving under the influence/ driving while intoxicated*) – водіння автомобіля в нетверезому стані; *ROR* (*Release on recognizance*) – звільнення з підпискою про невиїзд;

Використання кліше, сталих виразів, а також юридичних ідіоматичних виразів та фразеологічних сполучень, які не є характерними літературній мові: *to meet claim* – задовольнити позов; *bad actor* – закоренілий злочинець; *fruits of the poisonous tree* – докази, отримані із порушенням конституційних прав; *Solicitor General* – заступник Генерального прокурора/заступник міністра юстиції;

Вживання запозичень як з латинської (*lex loci delicti commissi* – закон місця вчинення правопорушення; *arrestum jurisdictionis fundandae causa* – арешт майна для постанови суду), так і французької мови (*plaintiff* – позивач; *attorney* – адвокат). Характерною особливістю юридичних документів є також використання слів давньоанглійського походження, які вийшли з широкого ужитку: *hereinafter* – далі; *therein under* – нижче [1] [4];

Юридичним текстам також притаманне часте використання пасивних конструкцій (*This procedure and payment for it are to be agreed additionally* – Ця процедура та її оплата обумовлюється додатково) та модального дієслова shall, щоб виразити наказ або зобов'язання (*The Parties shall bear responsibility for non-fulfillment or improper fulfillment of their obligations under this Agreement in accordance with the current legislation of Ukraine and conditions of this Agreement* – Сторони зобов'язані нести відповідальність згідно з чинним законодавством України та умовами цього Договору за невиконання або неналежне виконання зобов'язань за цим Договором);

Характерним є використання специфічної юридичної термінології: *tortious act* – дія, що відноситься до розряду цивільних правопорушень; *affidavit* – письмове показання під присягою; *probate law* – спадкове право.

При перекладі юридичних текстів зазвичай замінюють лексичну одиницю оригіналу її адекватним словниковим відповідником у мові перекладу: *pledge* – застава. Однак, такий відповідник часто може не надавати правильного уявлення, так як за аналогічними термінами у двох мовах стоять різні поняття або різний об'єм значення. Наприклад, *index crimes* – найбільш тяжкі злочини, що підлягають статистичному обліку. У США під цим терміном мається на увазі чотири типи злочинів проти особи, а саме навмисне вбивство (*murder*), напад із сексуальною метою (*sexual assault*), пограбування (*robbery*), погроза фізичним насильством за обставин, що збільшують провину (*aggravated assault*), і чотири – проти власності, а саме нічна крадіжка із зломом (*burglary*), незаконне привласнення майна (*larceny*), викрадення автомобіля (*car theft*), підпал (*arson*). В той час як в Україні це поняття має більш розширене значення та включає в себе ще викрадення дітей (*kidnapping of children*), незаконний обіг наркотиків (*drug offense*), незаконне застосування зброї

(*unlawful use of weapons*). Тому перекладачу обов'язково потрібно враховувати лінгвокультурологічні особливості іншомовного тексту [5].

За відсутності словникового еквівалента перекладач зобов'язаний застосувати наступні перекладацькі трансформації:

- 1) **транскодування** (часто вживається для передачі прізвищ, імен, назв закладів): *General Assembly of the United Nations* – Генеральна Асамблея ООН, *beneficiary* – бенефіціарій;
- 2) **транслітерація**: *solicitor* – солісітор, *legitimism* – легітимізм;
- 3) **калькування** (буквальний/дослівний переклад): *belated opposition* – запізніле заперечення, *zapiznilyy protest*; *lawgiver* – законодавець;
- 4) **конкретизація**: *individuals* – фізичні особи;
- 5) **генералізація**: *premises and accommodations* – приміщення;
- 6) **додавання**: *trespass* – порушення чужого права володіння;
- 7) **вилучення**: *larceny of goods found* – привласнення знахідки;
- 8) **описовий переклад**: *highly litigious prisoner* – особа, яка перебуває під вартою і активно захищає свої права в судовому порядку;
- 9) **перестановка**: *prosecutorial judgement* – рішення обвинувальної влади.

Фальшиві друзі перекладача часом значно ускладнюють переклад юридичних текстів. До них відносяться: *court reporter* – секретар суду, *marshal* – судовий виконавець [2; 3].

Отже, переклад юридичних текстів є складним процесом, який супроводжується низкою труднощів. Для їх подолання перекладач такого типу галузевих текстів має володіти «юридичною грамотністю» як іноземною, так і рідною мовою та забезпечити точність передачі змісту шляхом пошуку еквівалентів, адекватних реаліям оригіналу, або ж застосувавши перекладацькі трансформації. Неправильний переклад унеможливилює використання юридичного документу.

Література:

1. Артикуца Н. В. Мова права і юридична термінологія: навчальний посібник. – 2-ге вид., змін. і доп. – К. : Стилос, 2004. – С. 156–258.
2. Желясков В. Я. Труднощі й особливості перекладу текстів, що належать до галузі права. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Одеса, 2015. № 18. С. 126–128.
3. Українсько-англійський словник правничої термінології / уклад. Л. В. Мисик ; відп. ред. В. Т. Нор. – К. : Юрінком Інтер, 1999. – 528 с.
4. Шумило І. І. Особливості перекладу юридичних текстів. *Філологічний дискурс*. Хмельницький, 2016. № 4. С. 266–272.
5. Шумило І. І., Карпушина М. Г. Труднощі перекладу юридичних термінів англійської мови. *Молодий вчений*. Київ, 2017. № 12. С. 275–278.

ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКИХ МЕДИЧНИХ ТЕРМІНІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Існюк О. Ю.,
*магістрантка кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Ковальська Н. В.,
*старший викладач кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України*

Широке використання як самого поняття «медична термінологія», так і власне термінологічних одиниць в англomовних текстах, призвело до необхідності їх перекладу. У зв'язку з розповсюдженням ідей діагностування та лікування все нових захворювань в англomовних країнах склався великий термінологічний апарат, що слугує для опису як різних видів захворювань та синдромів, так і способів боротьби з ними.

Незважаючи на роботи, присвячені тематиці особливостей відтворення медичної термінології українською мовою, таких видатних вчених як: Л. І. Запотної, Л. Ю. Зубової, А. В. Косенко, питання перекладу медичних термінів потребує комплексного аналізу.

З кожним роком у світі все більше зростає інтерес до термінології медицини в текстах медичних інструкцій, адже щороку ринок фармакології поповнюється все новими ліками, і це, в свою чергу, пояснюється розширенням досліджень в галузях стилістики, загального мовознавства, перекладознавства [4, с. 110]. Тому матеріалом для дослідження в роботі послуговували англomовні інструкції медичних препаратів [5] та їхній переклад українською мовою.

Мета будь-якого перекладу полягає у досягненні адекватності на усіх мовних рівнях [2, с. 119], тому виконати таку операцію можна за допомогою перекладацьких трансформацій, під час яких одиниці вихідного тексту проходять ряд адаптивних змін і стають одиницями тексту перекладу [3, с. 273]. Спираючись на класифікацію В. Н. Комісарова, можна виокремити такі перекладацькі трансформації: транскодування, калькування, пошук функціонального (словникового)

відповідника, описовий переклад, конкретизація, додавання, модуляція [3, с. 10].

Під час дослідження, було виявлено, що при перекладі зазначеної термінології широко використовується метод транскодування. В більшості випадків це стосувалось термінів, що мають грецьке та латинське походження, і слугують для позначення захворювань, синдромів та патологічних станів, як-от *dermatitis* (дерматит), *osteoporosis* (остеопороз), *psoriasis* (псоріаз), *ischemic syndrome* (ішемічний синдром).

Аналізуючи переклад термінів шляхом калькування, з'ясували, що у такий спосіб досить часто перекладаються терміни, що описують медичне обладнання, до якого належать прилади та інструменти для діагностики та лікування захворювань, а також методи лікування і симптоми, наприклад: *lip chapping* (розтріскування губ), *mental confusion* (сплутаність свідомості), *splinting of teeth* (шинування зубів), *buffing wheels* (полірувальні круги), *laryngeal mirror* (гортанне дзеркало), *bone chisel* (кісткове зубило), *chest X-ray* (рентгенограма грудної клітини), *desiccated teeth* (висохші зуби).

Що ж до перекладацької трансформації пошук функціонального відповідника, то згідно з нашим дослідженням цей прийом застосовувався при перекладі медичних термінів на позначення органів, тканин та частин тіла людини: *right atrium* (праве передсердя), *spleen* (селезінка), *tendon* (сухожилля), *oesophagus* (стравохід) [1].

Методи описового перекладу, додавання та конкретизації застосовуються по відношенню до термінів, які позначають лікарські засоби та медичне обладнання. До прикладу, такими термінологічними одиницями є: *rubber dam* (гумовий ізолятор слини), *distractor* (інструмент для корекції і фіксації поперекового відділу хребта), *reflex hammer*

(молоток для дослідження рефлексів), *antivenom* (антитоксин проти зміїної отрути).

Одним з найменш поширених способів перекладу медичних термінів з англійської мови є модуляція. Наприклад, слово «*collapse*» перекладається як крах, руйнування, але використовуючи модуляцію, попередньо з'ясувавши зв'язок між наслідком та причиною, можна перекласти його як «*спазм*».

Втім, з огляду на вище зазначені перекладацькі трансформації сам процес тлумачення та декодування окремих термінів може викликати труднощі у перекладача. Так, до прикладу, багатозначне слово «*radius*», якщо воно зустрічається в медичних текстах, слід трактувати дуже обережно. Зважаючи на його використання в різних сферах, зокрема в математиці, ця лексична одиниця має значення радіуса, меж. Однак в анатомії це *променева кістка (передпліччя)*.

До подібних випадків належить і термін «*tire swing*», другий компонент якого має велику кількість значень. В такому випадку необхідно звертатися до медичного словника і переконатися, що насправді функціональним відповідником поняттю є термін «*медична шина*». Поряд з цією одиницею нерідко використовується ще один широко поширений термін «*tourniquet*», яке помилково транскодують як «*турнікет*». Насправді, на позначення турнікету в англійській мові існує лексема «*turnstile*», а зазначена проблемна одиниця перекладається як *джгут*.

Таким чином, у зв'язку з популярністю та життєвою необхідністю медицини у всьому світі та створенням широкого термінологічного апарату медичних термінологічних одиниць, виникає необхідність перекладу медичної лексики. Роль перекладача є надзвичайно важливою, адже при перекладі необхідно зберегти не тільки сенс висловлювання, а й точно передати усю конотацію, та запобігти виникненню фатальних

помилки, правильно передавши інтенцію автора тексту чи висловлювання. Для цього вірно слід декодувати семантичне значення терміна і вже потім обрати перекладацьку трансформацію, з допомогою якої можна буде якнайповніше передати у перекладі сенс термінологічної одиниці з дотриманням усіх мовних норм.

Література:

1. Данилюк М. Короткий англо-український медичний словник. Нью-Йорк: «Свобода», 2012. 51 с.
2. Латышев Л. К. Курс перевода: Эквивалентность перевода и способы ее достижения. Москва, 2001. 300 с.
3. Комиссаров В. Н. Эвристическая ценность моделей перевода: сб. научных трудов МГПИИЯ им. Мориса Тореза. Вып. 295: Теория и практика перевода. М., 1987. С. 8–16.
4. Снітовська О. Й. Медична термінологія англомовних текстів інструкцій медичних препаратів та відтворення її в українських перекладах. *Записки з романо-германської філології*. 2017. Вип. 2. С. 108–117.
5. Merck Manuals Professionals Edition. URL: <https://www.merckmanuals.com/professional>.

ДУХОВНА СУТНІСТЬ НАЦІОНАЛЬНОЇ МОВИ Й ОСВІТИ ЯК ЧИННИКІВ ДЕРЖАВОТВОРЧОСТІ В ПОСЛАННЯХ АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО (ДО 155-РІЧЧЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ)

Кушлаба М. П.,

викладач кафедри української мови, літератури та культури

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Постать Андрея Шептицького – одна з тих, якій випало жити і творити в найбільш неспокійному і дуже тривожному часі. Будучи представником знатного галицького роду й маючи титул графа, Шептицький заявляв, що він «українець із діда прадіда. А Церкву нашу та й святий наш обряд полюбив ... цілим серцем, присвятивши для Божої справи ціле своє життя» [7, с. 115]. Із нашого погляду, надто скромне означення меж своєї діяльності Великого митрополита. Це людина, яка відчувала час і бачила можливості виникнення Української держави навіть у надто не спокійні часи воєн, пандемій та штучних голодоморів, докладала чимало зусиль для формування її основних підвалин самостійності, зокрема, приділяла увагу таким важливим символам, як мова, освіта, культура, віра, церква.

Мета – розкрити духовну сутність державної мови у національній освіті як незаперечну істину для становлення Української держави, як фактор консолідації суспільства та її впливу на формування національної самосвідомості громадянина у посланнях Андрея Шептицького до своєї пастви, до української молоді, до науковців, учителів та духовних служителів.

Ім'я митрополита Андрея під час радянської окупації не можна було й згадувати. Він, як і багато провідних діячів, зазнав переслідувань із боку КДБ та в досить поважному віці (в 74 роки) пережив розстріл від рук НКВСників свого молодшого рідного брата графа Лева з дружиною Ядвігою у власному маєтку в селі Прилбичі, що на Львівщині. Їхнього сина Анджея, тобто племінника митрополита, трохи згодом було страчено в Катині. У часи незалежної України граф Шептицький постав як один із провідників української нації, якого отець І. Музичка, перебуваючи в Римі, ще раніше метафорично назвав «світільником для свого народу в ті темні часи Великої Війни двадцятого сторіччя» [5, с. 94]. Цьогоріч 29 липня виповнюється 155 років від дня народження митрополита Андрея. 2020 рік на Львівщині оголошений роком Андрея Шептицького. 155-річчя від дня народження цього визначного діяча Україна відзначатиме і на державному рівні з огляду на постанову Верховної Ради «Про відзначення ювілеїв у 2020 році» від 14 січня 2020 року. Сьогодні, живучи в досить вільній і власній державі, сповнюємося почуттями вдячності за велику любов і мудрість духовного провідника Андрея, за його кропітку діяльність і за приклад самовідданого служіння пастві, ідеї, глибокій вірі, яку Мати Тереза з Колкати (раніше Калькутти) розцінювала як «любов у дії» [4, с. 40], що «має нами керувати» [4, с. 40].

Протягом останніх десятиліть за незалежної України з'явилися дослідження про церковну, громадську та державотворчу діяльність Андрея Шептицького. Чільне місце серед них посідають монографії Кирила Королевського, Любомира Гузара, Ліліани Гентош та ін. У них здебільшого йдеться про оцінку митрополита як визначної постаті української історії й реформатора Греко-католицької церкви, яка, на думку Л. Гентош, «впевнено українізувалася, ставши інституцією загальнонаціонального значення: її діяльність міцно переплелася з

діяльністю багатьох суспільно-політичних, громадських і культурно-просвітніх установ» [1, с. 307].

За фахом Шептицький не був філологом, а доктором права. Тож не працював у мовознавчій галузі, але, визнаючи українську як найосновнішу ознаку консолідації народу, у своїх посланнях онтологічно обґрунтовував духовну сутність національної мови та її природну важливість для здійснення освітніх, ділових, економічних процесів та формування громадянської свідомості. Шептицький у своєму пастирському посланні «Наша державність», прочитаному на Архiepархіальному Соборі 1942 року, за найосновніше вважав, що «ідеалом нашого національного життя є наша рідна Хата-Батьківщина» [8, с. 131]. Найпотужніший фундамент, на якому має стояти Українська держава, – це національна мова та єдність народу: «На чому ж опреться єдність? На національній єдності. Український нарід є одним народом, дехто схоче навіть сказати – одним організмом, тому й належить йому стати і суцільним національним твором. Але йде про те, щоб заналізувати поодинокі елементи, з яких національність складається, і сили, які її розбивають. Що ж робить якесь число людей одним народом? Передовсім мова. Всі, що по-українськи говорять або що вважають українську мову за рідну, будуть становити український нарід» [8, с. 143]. Кардинал Любомир Гузар, досліджуючи духовну діяльність Андрея Шептицького, зазначав, що одне з важливих для нього був рух до єдності. Саме в цьому Шептицький «...розумів відновлення правильного мислення стосовно єдності Церков, яке прийме церковна спільнота, зміниться та пробудить у собі бажання єдності» [2, с. 478].

Дуже болісно реагував митрополит на вияви антагонізму в українському середовищі, на відсутність толерантності, яку розцінював як наслідок більшовицької окупації, на безглузді суперечки між патріотами, їхнє непереборне бажання пустопорожньої першості, що завжди

перешкоджали здійсненню великої мети та руйнували і так нетривкий підмурівок Української державності. Шептицький застерігає від мови ворожнечі, від руйнівних принципів таких патріотів, бо це завжди призводить до знищення добрих починань: «Нетерпимість супроти гетеродоксів, поняття ортодоксії як ненависти, як спротиву буває у нас, на жаль, таким частим симптомом, що можна поважно побоюватись за майбутність України...» [8, с. 145]. Євген Сверстюк, один із моральних авторитетів кінця ХХ – початку ХХІ століть, вважає поняття патріотизму, пошани до національної мови як «любов до Бога і любов до батьків та землі, яку дав їм Бог, – це почуття такі високі й безкорисні, що про них воліють мовчати. ...Є люди, які з віри і патріотизму зробили собі професію» [6, с. 59].

У багатьох своїх посланнях галицький митрополит визначає важливість здійснення навчальної діяльності на основі поваги до національних символів, до внутрішнього світу людини, виховання емпатії, вияву толерантного ставлення до представників інших гілок християнства, вір та національностей. Саме про володіння такими чеснотами згадує у своїй монографії «Митрополит Андрей Шептицький» Кирило Королевський: «Скільки ж їх було тих росіян, православних українців, поляків, що приїжджали до нього у Львів, користаючи з його великої і сердечної гостинності...» [3, с. 98]. У посланні «Слово до вчителів» духовний провідник звертається із закликом безпосередньо працювати не лише над розумовим розвитком молоді, а й «над убагодженням їхніх сердець» [9, с. 19]. Просить вихователів навчати молодь практичних навичок, орієнтованих на «самостійність та індивідуальність» [9, с. 19]. Згідно з твердженням Андрея Шептицького «не той народ щасливий та багатий, що має багато теоретиків, але той, що на всіх ділянках життя є самовистарчалним» [9, с. 19]. У цьому епізоді названа одна з важливих ознак розвинутих націй – їхня самодостатність.

На сьогодні на українських західних кордонах не знайдемо націй, які б соромилася свого походження чи вважали себе меншовартісними. Також не знайдемо такого явища, як внутрішні вороги в країні. Не знайдемо проницьких активістів у Чехії та Польщі, важко пошукати проугорських діячів у Словаччині чи, наприклад, профранцузьких громадських діячів у Федеративній Республіці Німеччини, які б завдавали шкоди країні, в якій живуть. Натомість в Україні часто чуємо про якихось проросійських активістів. Це наслідки тривалої бездержавності, симптоми колонізації та довговічної жорстокої політики денаціоналізації, безжального зросійщення української нації, здійснення освітньої шкільної та університетської діяльності недержавною, чужою мовою, порушуючи і моральні, і державні закони. Із погляду духовного провідника й мецената, важливе значення національна мова має відігравати і в діловій, і в торговельній, і в економічній сферах: «Нехай будучі покоління візьмуть у свої руки торгівлю і промисел. Бо завсіди бідним є той народ, який не має свого промислу і в якому торгівлю ведуть чужинці» [9, с. 19].

Отже, у посланнях «Наша державність», «Слово до вчителів» та інших творах митрополита Шептицького роль національної мови визначає такі духовні сутності українського народу, як консолідацію, вияв спільних зусиль, що сприяють потужності й захисту національних кордонів, роблять країну внутрішньо міцною перед загрозою зовнішнього вторгнення, характеризують високий рівень саморозвитку держави. Навчання, основане на питомих національних та духовних цінностях, сприяє вихованню риси самодостатності нації чи, за словами видатного мецената, «самовистарчальності», відбувається сприятливий вплив на економіку країни, що спонукає до її зростання, а народу – до збагачення. Більш авторитетними стають ділові міждержавні відносини, що супроводжуються взаємною повагою та більшої ваги набувають обоєсторонні інтереси країн. Навчання, здійснюване національною мовою, формує

високу національну свідомість та духовну культуру, основу на вірі в людські можливості та на пошані особистих переконань.

Література:

1. Гентош Л. Митрополит Шептицький. 1923–1939: випробування ідеалів / Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Інститут історичних досліджень Львівського національного університету ім. І. Франка. Центр досліджень історії України ім. П. Яцика Канадського інституту українських студій Альбертського університету / Ліліана Гентош. Львів: ВНТЛ-Класика, 2015. 586 с.
2. Гузар Любомир. Андрей Шептицький, митрополит Галицький (1901–1944), провісник екуменізму / Любомир Гузар. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. 496 с.
3. Королевський К. Митрополит Андрей Шептицький: 1865–1944 / Перекл. з франц. Яреми Кравця. Видання друге, виправлене. Львів: Видавництво «Свічадо», 2015. XVIII + 496 с.
4. Мать Тереза Блаженная. «Нет больше той любви...» / Перевод Юлии Куркиной; предисловие к рус. изданию о. Пьер Дюмулен; предисл. Томас Мур. Москва: Издательство «Паолине», 2006. 176 + 16 нум. с.
5. Музичка І. О. Митрополит Андрей в часі німецької окупації // Богословія-Bohoslovia. Рим-Romaе: Українське богословське наукове товариство, 1987. Т. LI. Кн. 1 – 4. С. 93–107.
6. Сверстюк Є. О. На хвилях «Свободи»: Короткі есеї. Луцьк: Терен, 2004. 312 с.
7. 150 думок Митрополита Андрея Шептицького / Упор. Тереза Ференц. Львів: Видавництво «Свічадо», 2015. 142 с.
8. Шептицький Андрей, митрополит. Документи і матеріали 1899–1914: У чотирьох томах / Постуляція для справи беатифікації і канонізації Слуги Божого Андрея Шептицького, Рим-Львів. Центральний державний

історичний архів України, Львів. Львів: Фондація «Андрей». Видавничий відділ «Артос», 2010. Т. III: Пастирські послання 1939–1944 / Вступна частина Михайла Гринчишина, Мирослава Мариновича. Упорядники: Оксана Гайова, Роман Тереховський. Перекл. з лат. Р. Тереховський. XXXII +828 с.

9. Шептицький А. Послання любови. Брустурів: DISCURSUS, 2015. – 224 с.

АНГЛІЙСЬКА ТА НІМЕЦЬКА МОВИ: ІСТОРИЧНІ ЗВ'ЯЗКИ І ПЕРЕКЛАД ТА АСИМІЛЯЦІЯ ПРЕФІКСУ *ÜBER*

Полякова В.-В. Л.,

студентка факультету лінгвістики

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Як відомо, мови не існують відособлено одна від одної і внаслідок зменшення/інтенсифікації зв'язків між спільнотами процеси «інтерації» мов відбуваються по-різному. Характер мовного впливу також залежить від дружніх або ворожих відносин між народами. Наприклад, поява англійської мови відбулася не мирним шляхом. Англійська мова пішла від німецької у процесі асиміляції германських племен з кельтськими після завоювання германцями британських островів у 449 році нашої ери [3]. Пізніше, норманське захоплення британських островів дало поштовх до віддалення англійської мови від німецької, ставши чинником Великого зсуву голосних. Ще через століття після

появи староанглійської мови зв'язки між сучасною англійською мовою та німецькою були послаблені за рахунок Першої та Другої світових війн. У ті часи німецька мова вважалася мовою ворога.

Американський лінгвіст Денніс Барон описує це явище у статті *America's War on Language* у своєму інтернет-блогі. Науковець пише, що для підтримки патріотичних настроїв населення в Америці активно змінювали назви німецьких речей та явищ. Наприклад, «German fried potatoes became American fries, sauerkraut morphed into liberty cabbage» [4]. США посилили вимоги до вживання англійської мови як головної. Через напругу в соціумі багатотнічному населенню ліпше було дотримуватися встановлених вимог.

Наприкінці ХХ ст. в сучасну англійську мову прийшов префікс *über-*, що перекладається як «над» [2, с. 356] і використовується для підкреслення найкращого статусу, вищої міри будь-кого/чого. Коли нове слово надходить у якусь мову, воно має пройти процес асиміляції – зміну запозиченого слова у мові. До процесу асиміляції входять зміни у звучанні, морфологічній структурі, граматичному використанні та значенні слова [1, с. 7]. Префікс *über-* пройшов повну асиміляцію в англійській мові. У процесі асиміляції, він втратив U-умлаут *ü*, що звучить, як «*ue*» і був замінений на літеру *u*, що звучить більше як англійське «*oo*» чи українське «*у*». Прикладом застосування префіксу у німецькій мові є фраза *über alles*, що означає «над усім/понад усе». В англійській мові приклади його застосування у словотворі наступні *an uberbabe, the uberregulator* [5, с. 356], *uber cool, uberhacker, ubermomming, uber-rich, uberjournalist, ubermogul, ubernerd, uberness, ubersexual, ubersexuality* [2, С. 335–336]. Цікаво те, що англійське слово *uberness* складається з німецького префіксу та французького суфіксу. Дослівний переклад слова – «найкращість».

На завершення можна сказати, що історія між світами англійської та німецької мови доволі складна. Це можна дослідити та підтвердити вивченням мовних контактів між англійською та німецькою мовами через запозичення та інформацію, яку вони несуть в собі. Як ілюструє приклад з префіксом *iber-*, запозичення можуть набувати популярності і використовуватись у різних мовних контекстах.

Література:

1. Анікеєнко І. Г., Бойцан Л. Ф., Ганецька Л. В. Практикум з курсу лексикології англійської мови для студентів III курсу : уклад. Київ : КДЛУ, 1999. – 72 с.
2. Зацний Ю. А., Янков А. В. Інновації у словниковому складі англійської мови початку XXI століття: Англо-український словник : словник. Вінниця : Нова книга, 2008. – 360 с.
3. Algeo, J. The Origins and Development of the English Language : book. 6th edition. Boston : Wadsworth Cengage Learning, 2012. 347 p.
4. Baron, D. The Web of Language : веб-сайт. URL: <https://blogs.illinois.edu/view/25/116243> (дата звернення: 19.05.2020)
5. Delahunty, A. The Oxford Dictionary of Foreign Words and Phrases : dictionary. New York : Oxford University Press, 2010. 408 p.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІТИЧНИХ ЖАНРІВ СУЧАСНИХ АНГЛОМОВНИХ ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇХ ПЕРЕКЛАДАЦЬКИЙ АСПЕКТ

Сенчук Л. Г.,

*магістрант кафедри теорії,
практики та перекладу англійської мови
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут
імені Ігоря Сікорського»
м. Київ, Україна*

Сучасна мова засобів масової інформації зумовлена постійним розвитком мовного середовища, а зокрема суспільно-політичними процесами і технологічним розвитком, що відбуваються в середині країни. Медійна лексика є яскравим показником ступеня лексичної інтелектуалізації та рівня культури.

Дослідники, що займаються вивченням проблем лексичного середовища ЗМІ, зазначають, що журналістським творам притаманна вся палітра стилістичних фігур і троп. Це спричинене стрімким розвитком мовленнєвих засобів, що використовуються під час створення аналітичного тексту, а також емоційним впливом, які вони здійснюють на читача, роблячи написаний твір простішим для сприйняття.

Об'єктом дослідження є функціонування мовностилістичних засобів, зокрема засобів створення образності, в текстах аналітичних жанрів та їх відтворення в українським засобах масової інформації.

Дослідження лінгвостилістичних особливостей в різноманітних аспектах у медійних текстах присвячені праці таких видатних вчених, як

Навроцький В., Рецкер Я., а також молодих українських науковців Теличко В. і Ю. Головатюк.

За основу дослідження були взяті тексти аналітичних жанрів ЗМІ, а також ті мовностилістичні засоби, що були в них віднайдені.

Мова масової комунікації стає більш цікавою для досліджень через особливі прояви лінгвостилістичних компонентів, зокрема через поширення термінів у різних наукових галузях та їхню загальну адаптацію. Активна взаємодія та взаємовплив стилів у журналістиці впливають на особливості сприймання термінів, що в аналітичних жанрах не сприймаються читачами за особливу лексему. Навальна М. у своїй праці зазначає, що використання в журналістській аналітичній статті термінів дедалі частіше пов'язано з їх детермінологізацією [1, с. 74]. Дослідниця вказує на те, що суспільство стає більш освіченим, адже наразі середня освіта є майже у кожної людини по всьому світі, саме тому використання вже давно існуючих термінів не викликає у читачів нерозуміння тексту. Однак, частіше журналісти використовують терміни задля створення цікавих метафор, що згодом вкорінюються в мову реципієнтів.

Особливо цікавими для розгляду в контексті зазначеної теми є засоби створення образності, до яких традиційно відносять метафоричні та метонімічні сполуки, що є важливим інструментом створення образності. Більшість дослідників виокремлюють різні способи використання метафори в засобах масової комунікації. Зокрема Крістіан Барджерс, Еллі А. Конійн та Джерард Стін у своїй роботі щодо використання стилістичних троп у мас-медіа зазначають: «That is, journalists who adopt the game frame talk about politics using metaphorical language to refer to either sports or war. This means that politicians are referred to either as athletes competing in a match or as military actors engaged on some field of battle. Using such language to talk about politics may serve to make

political debates more exciting as well as more comprehensible» [5, с. 413]. Головною метою використання метафори в аналітичних жанрах є спрощення або роз'яснення певних понять в середині зазначеної проблематики задля зменшення дистанції між журналістом та читачем, а відповідно і задля кращого сприйняття нової інформації останнім.

Проведене дослідження за допомогою метода суцільної вибірки з англomовних засобів масової інформації показало, що доречним є їх розподіл за класифікацією Одинецької О., до якої відносять [4, с. 45-46]:

1. Антропоморфну метафору, що ґрунтується на людській сфері життя, а зокрема з військової діяльності. Наприклад, *...strong-arm tactics.../...тактика сильної руки...*[3]:

2. Природоморфну метафору. Беруть початок від природних явищ: *...corruption to flourish.../...процвітає корупція....* Проведене дослідження показало, що такі метафори є застарілими.

3. Артефактну метафору, що відображається в якості механізму чи предмету. Наприклад, *reducing the power of Mayor Klitschko of Kiev was a very bad sign.../обмеження повноважень мера Києва Кличка було дуже поганим сигналом...*

Слід зауважити, що вплив на думку читача за допомогою використання метафоричних сполук може відбуватися задля показу позитивних і негативних рис проблеми.

Проведене дослідження серед 80 метафоричних сполук, що були виявлені в аналітичних жанрах ЗМІ, показало превальовання антропоморфних метафор, які мають у своїй структурі термінологічну основу. Таким чином, спираючись на класифікацію перекладацьких трансформацій Новікової К. [2, с. 273-276], було виявлено, що такі типи метафоричних сполук найчастіше зазнавали заміни на аналоги чи еквіваленти в українській мові. Це відбувається через особливості жанрової побудови та бажанням зберегти факти, частиною яких є

метафори. Яскравим прикладом використання заміни на аналог є «...was on the verge of being fired.../ ...перебуваючи за крок від звільнення...», де за допомогою заміни на аналог вдалося підвищити емоційний вплив на читача, але зберегти основний сенс.

Часто через неможливість повноцінної передачі виразу зі збереженням емоційного впливу, журналістами використовується прийом додавання або вилучення компонентів. Наприклад, задля уникнення тавтології під час перекладу журналістом було використано вилучення: «*That cost him his life/ Це коштувало йому життя*».

Артефактні типи метафоричних сполук в аналітичних жанрах також в основному зазнають трансформацій на аналоги чи еквіваленти, адже в своїй структурі мають терміни чи назви, які часто є неологізмами. Яскравим прикладом такої метафори є: «...on *TikTok feed*.../...на стрічці *TikTok*...», де *TikTok* (іноземний додаток для викладу коротких відео) транслітерується, а *feed* (news) у сучасному значенні означає стрічку (новин).

Таким чином, в аналітичних жанрах засобів масової інформації метафори містять в своїй структурі терміни та неологізми, тож перекладаються за допомогою заміни на еквівалент чи аналог. При чому використання останніх відбувається через бажання медійників підвищити емотивність сполуки, а, отже, зробити вплив на думку читача більш сильним. Прийоми додавання чи вилучення певних компонентів тексту використовувались з метою роз'яснення необхідної інформації та уникнення тавтології.

Другим важливим засобом створення образності в аналітичних жанрах засобів масової інформації є метонімія. Вона є звичною у використанні в медійних текстах, адже завдяки перейменуванню за рахунок вилучення певних властивостей предмета метонімія дозволяє значно скоротити речення. У процесі аналізу сполук було виявлено, що

аналітичним жанрам, відповідно до класифікації Ковечеша З. [6, с. 99], були притаманні лише два види метонімії:

4. Перенесення назви місцевості на людей, які там проживають. Використання такого типу сполуки відбувається за допомогою сталої формули «Назва міста/країни + дієслово», що є характерним для ЗМІ вже протягом багатьох років. Наприклад: *«Ukraine raised concerns.../...Україна висловила занепокоєння...»*.

5. Опущення виконавців дії чи використання однієї назви дії. Наявність таких сполук обумовлене сталими нормами побудови журналістського тексту та тенденції до узагальнення певного матеріалу, детальність опису якого не є важливим. Яскравим прикладом метонімії цього виду є: *«...the market reacts positively/...ринок реагує позитивно»*.

Серед метонімічних сполук, що були обрані для розгляду в контексті зазначеної теми, опущення виконавців дії через відсутність конкретної діючої особи дозволяє використовувати всі види перекладацьких трансформацій за умови того, що вони не будуть порушувати норми української мови та гармонійно вписуватись в текст. Натомість перенесення назви місцевості на людей, що будується за сталою формулою, перекладається за допомогою еквівалентів чи аналогів через непоширеність сполуки та її типовість.

Отже, використання палітри мовностилістичних засобів, а зокрема термінів, метафор і метонімії, забезпечує досягнення необхідної експресивності в контексті прагматичних стратегій, що є запорукою успішного журналістського матеріалу. Під час використання метафоричних і метонімічних сполук відбуваються процеси їх становлення. Під час перекладу з журналісти найчастіше зберігають обрані засоби створення образності, що спричиняє створення нових лексичних компонентів.

Література:

1. Навальна М.. Динаміка лексики української періодики початку ХХІ ст. : [монографія] / М. І. Навальна. – К., Інститут української мови; Видавничий дім Дмитра Бураго, 2011. – 328 с
2. Новікова К. О. Методи відтворення стилістичних фігур і тропів у процесі перекладу художніх текстів (на матеріалі роману Е. А. По «Падіння дому Ашерів») / К. О. Новікова // Одеський лінгвістичний вісник. – 2016. – Вип. 7. – С. 272-276.
3. Матеріали видань: УНІАН, Business Insider, CNN, Financial Times, The Guardian, The New York Times тощо.
4. Одинецька Л. В. Роль метафори в засобах масової інформації / НПУ імені М. П. Драгоманова. – К.: 2017. – 44-48 с.
5. Burgers C. Figurative Framing: Shaping Public Discourse Through Metaphor, Hyperbole, and Irony / Communication Theory. – 2016. – №26. – 410-425 p.
6. Kövecses Z. Language, Mind and Culture: A Practical Introduction / Z. Kövecses. – Oxford : Oxford University Press, 2006. – 416 p.

ЛЕКСИЧНІ ЗАСОБИ ПОЗНАЧЕННЯ БАТЬКІВСТВА В СІМЕЙНИХ КІНОТЕКСТАХ

Скобнікова О. В.,

викладач кафедри теорії, практики та перекладу англійської мови

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут

імені Ігоря Сікорського»

м. Київ, Україна

Концепт FAMILY, складником якого є поняття «батьківство» («*parenthood*»), знаходить своє відображення в багатьох аспектах американської лінгвокультури, але надзвичайно широко він представлений в фільмах, призначених для сімейного перегляду. Сімейні фільми розкривають тему сімейних цінностей і справжнього життєвого щастя, являють собою приклад того, якими мають бути реальні сімейні стосунки.

В результаті аналізу словникових дефініцій, проведеного на основі семи словників американського варіанту англійської мови, а саме A Dictionary of the English Language: A Digital Edition of the 1755 [3], Cambridge Dictionary Online [4], Collins English Dictionary – Complete and Unabridged [5], Longman Dictionary of Contemporary English [7], Merriam–Webster [8], Oxford Advanced Learner’s dictionary of Current English [9], The American Heritage Dictionary of the English Language [10], ми визначили основні компоненти значення лексеми *family*, що є іменем концепту FAMILY : *group, unit, individuals, persons, parents, children, traditional, common, ancestry, head, roof, marriage* [1]. Дефініції, що містять позначення батьківства, а саме *the basic unit in society traditionally consisting of two parents rearing their children*, присутні в шести з них, за виключенням першого. Тож можемо констатувати, що батьківство є основним складником концепту FAMILY.

Підтвердження цьому ми знаходимо в текстах досліджених сімейних кінофільмів, з яких було створено корпус американських сімейних кінотекстів Corpus of American Family Movies (CAMF) [2]. Лексеми на позначення батьківства входять до групи *nuclear family* та представлені в корпусі CAFM такими лексемами (в дужках зазначена кількість слововживань): *Dad (2832), Mom (2266), mother (984), father (836), parents (332), Daddy (286), Mommy (196), Mum (172), Pop (76), parent*

(62), *folks* (40), *stepmother* (13), *motherhood* (7), *maternal* (4), *maternity* (4), *stepfather* (3), *paternity* (1), *stepmom* (1).

Як ми бачимо, найширше в корпусі представлені лексичні одиниці, що позначають звернення дітей до батька й матері: *Dad* (2832), *father* (836), *Daddy* (286), *Pop* (76) (всього 4030 слововживань) та *Mom* (2266), *mother* (984), *Mommy* (196), *Mum* (172) (всього 3619 слововживань). Той факт, що переважають лексеми на позначення батька, підтверджує думку американської дослідниці Клер Дженкінс, яка стверджує, що в Голівудських сімейних фільмах основна роль відводиться стосункам дітей саме з їх батьком та зазначає, що традиційно розповідь від особи дитини передається через стосунки батька й сина, коли сюжетна лінія, «батько–син» (*father–son story*) фокусується на передачі спадкових сімейних рис та традицій. Проте дослідниця зауважує, що в останні роки, завдяки зміні соціальної ролі жінки, хоча Голівуд і залишає ключовою особою сімейного фільму батька, однак зосереджує увагу на сюжетній динії, «батько–дочка» (*father–daughter story*) [6].

Наведемо приклади з сімейних кінотекстів:

And a Dad is an irreplaceable person in a girls' life. I mean think about it, there's a whole day, devoted to celebrating Fathers, right? Just imagine, someone's life without a Father. Never buying a Father's Day card, never getting their Father a birthday present, never sitting on their Father's lap, never being able to say, "Hi, Dad", "What's up, Dad?", "Bye, Dad, catch you later, Dad". A baby's first words are always Dada, aren't they? Then there's Daddy, Daddio, Pop, My old man... Not to mention, "Wait 'til your father gets home, and ..." ("Parent Trap")

GEORGE: *I've always been a concerned parent. I'm big on car seats, seat belts, bed times, curfews, calling when you get somewhere, never running with a sharp object. What can I say? I'm a father. Worrying comes with the territory.* ("Father of the Bride")

Величезну роль матері в дитячому житті можуть проілюструвати такі приклади:

HALLIE: *Oh my God, I love your room, Mom ... it's so... totally Mom-like.*

ELIZABETH: *Nothing's new... it's just as Mom-like as it's always been.* (“Parent Trap”)

SHAKE: *Mom's home!*

CHARLIE: *Mommy! Mommy!*

MARK: *Mommy! Never go away again!*

TOM: *Hi, Mom, listen up...*

MOM: *I missed you, honey.* (“Cheaper by the Dozen”)

Таким чином, ми можемо зробити висновок, що батьківство є одним з головних складників концепту FAMILY, репрезентованого в корпусі CAFM, отже є дуже важливим для американців, через що і знаходить своє відображення в американських сімейних кінотекстах.

Література:

1. Скобнікова О. В. Вербальна репрезентація концепту FAMILY. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія*. Одеса, 2017. Вип. 23, том 2. С. 49–51.
2. Скобнікова О. В. Створення власного корпусу американських кіносценаріїв. *Науковий вісник Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Серія: Філологічні науки (мовознавство)*. Дрогобич, 2018. № 9. С. 204–207.
3. A Dictionary of the English Language: A Digital Edition of the 1755. URL: <https://johnsonsdictionaryonline.com/> (дата звернення: 02.08.2017).
4. Cambridge Dictionary Online. URL: <http://dictionary.cambridge.org> (дата звернення: 02.08.2017).

5. Collins English Dictionary – Complete and Unabridged. URL: <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english> (дата звернення: 02.08.2017).
6. Jenkins, C. Home Movies: The American Family in Contemporary Hollywood Cinema. London and New York: I.B.Tauris, 2015. 288 p.
7. Longman Dictionary of Contemporary English. URL: www.ldoceonline.com (дата звернення: 02.08.2017).
8. Merriam–Webster Online Dictionary and Thesaurus. URL: <http://www.merriam–webster.com/thesaurus> (дата звернення: 02.08.2017).
9. Oxford Advanced Learner’s dictionary of Current English. URL: www.oxfordlearnersdictionaries.com (дата звернення: 02.08.2017).
10. The American Heritage Dictionary of the English Language. URL: <https://www.ahdictionary.com/word/search.html> (дата звернення: 01.08.2017).

HUMOR AS A METHOD OF INFLUENCE

Starkina A. A.,

*Master student of the Department of Theory,
Practice and Translation of the English Language
National Technical University of Ukraine
“Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute”
Kyiv, Ukraine*

Marchenko V. V.,

*Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor of the Department of Theory,
Practice and Translation of the English Language
National Technical University of Ukraine*

More and more research has appeared referring to the problems of linguopragmatics. Pragmatics is the study of the target or hidden content of a speaker's message, as well as how the audience recognizes what has been intended, even if it is implicit.

Scholars agree that the concept of linguistic pragmatics is most accurately defined by N. D. Arutyunova, who says that it is a branch of linguistics that studies how speech signs, their functions are realized in speech and how speakers use language in communicative acts [1].

Delivering a public speech every detail is important to achieve a certain communicative effect. In the context of the modern research paradigm, the inclusion of means of expressing humor in political speeches is no less important as make it easier to impress the audience and evoke the necessary emotions [4, 5]. Humor also serves as a method to overcome the fear of the audience, psychologically adjusting to the success. Politician performance involving humorous message can make the speech more effective, because the speaker and the listeners get closer [3].

The means of expressing humor during public speeches are diverse. Today, attempts to categorize this phenomenon in oral speech often appear in the scientific works of modern researchers, but scientists cannot fully agree on one conventional classification.

Traditionally scientists propose the following types of verbal humor: pun fun (game of words); innuendo or double entendre (hint, often on sexual themes); malapropism (incorrect use of words, which creates a comic effect); mixed metaphor (a combination of two well-known cliches); shaggy dog story (long joke, the comic effect is based on its nonsense); spoonerism (intentional or unintentional permutation of sounds); humor understandable to a certain

group of people, often with slang; funny situation or phrase that the speaker will repeat many times throughout the performance; irony; parody; overstatement/understatement; statements of the obvious facts; sound stylistic devices like alteration, assonance, onomatopoeia, rhyme [3, p. 125].

All implementations of humor used by politicians are a kind of argument for specific situations. According to the speaker's aim humor function could be conditionally divided into 2 groups:

- to attract the audience's attention and reduce the level of seriousness;
- to clarify the weaknesses and to eliminate the opponent.

Scholars state that humor presented within spontaneous rather than prepared communication will be much more effective. Giving someone labels, using offensive jokes imprudently in politician speeches can cause alienation but not a dreamed support [2, p. 143].

Humor also has its own style, the use of which depends on the circumstances of situation, as well as on the psychological state in which speakers find themselves. The proper use of a certain type of humor is quite significant in public speaking, because humor is an individual phenomenon, so it will be perceived and influenced differently by the audience.

Thus, it can be argued that humor added to political speech is an implied influence on people's behavior and consciousness when politicians or political parties want to make members of society act in their interests. Humor can be considered as a kind of psychological method for spreading ideas and principles.

References:

1. Арутюнова Н. Д. Прагматика. *Лингвистический энциклопедический словарь*. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 688 с.
2. Белова А. Д. Лингвистические аспекты аргументации. Киев : нац. ун-т им. Т. Г. Шевченко, 2003. 304 с.

3. Карпенко Н. А., Коваль А. В., Риб'як В. В. Невиправдане очікування як засіб створення комічного у промовах англійською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Філологія*. Одеса, 2017. Вип. 30 (2). С. 124-126.
4. Nikitina A. Successful Public Speaking. BookBoon, 2012. 47 p.
5. Stewart P. Laughter on the 2008 campaign trail: How presidential candidates used humor during primary debates. *Humor: International Journal of Humor Research*. 2012. Vol. 25, No. 3. P. 233–262.

ВПЛИВ АНГЛІЦИЗМІВ НА МОВУ СУЧАСНОЇ МОЛОДІ У XXI СТОЛІТТІ

Часнкова О. К.,

*старший викладач кафедри українознавства
Одеська державна академія будівництва та архітектури
м. Одеса, Україна*

Якушев Є. В.,

*студент Інженерно-будівельного інституту
Одеська державна академія будівництва та архітектури
м. Одеса, Україна*

Мовознавці та лінгвісти стверджують, що процес запозичення іншомовних слів неоднозначно впливає на формування підлітків та розвиток сучасної молоді. З одного боку, відбувається збагачення рідної мови, але, з іншого боку, витісняються власні елементи, що замінюються на слова з подібним значенням. Це негативно впливає на стан національної мови і на збереження самобутності української молоді.

Англiцизми у XXI столiттi лише розширюють лексикон студентiв та школярiв. Наша вимова, морфологiя й синтаксис зазнають з боку англiйської мови чималого впливу. Причини цього очевиднi: поява Інтернету, посилення культурного обмiну, туризм, прорив у науцi та технiцi, потяг до мiжнародних стандартiв дiлового партнерства, передове товарне виробництво в англomовних краiнах, лiдерство англiйської мови як мiжнародної, виїзд заробiтчач з України за кордон, мiграцiя тощо. Свiт змiнюється i нам необхідно змiнюватись теж, але сучасна українська мова, дякуючи своїм суфiксам та префiксам, вiдкриває запозиченням нове життя. Якщо в англiйській *to google*, то у нас – погуглити, загуглити, нагуглити та iн. Використовувати англiцизми стало модно серед молодi, це вiдрiзняє їх вiд старшого поколiння. Процес запозичення вiдбувається постiйно, вiдображаючи новi реалiї сучасного життя, даючи їм новi найменування.

Запозичення умовно можна подiлити на декiлька груп:

1. Слова, якi прийшли в українську мову як найменування нового предмета, нової реалiї чи є термiнами, що мають iнтернацiональний характер. Використання їх в мовленнi необхідне. Наприклад: *офшор, рейтинг, файл, сайт, боулінг, скейтборд, миксер*.
2. Слова, якi мають синонiмiчні пари в українській мовi та бажане використання в цьому випадку українських вiдповiдникiв. Наприклад: *сингл, пiлінг, лiфтинг, ланч, паркінг, сейл, мiнiвен та iн*. Якщо ми не будемо дотримуватись цього правила, то англiцизми можуть витiснити з обiгу питомi українські слова, а це вже мовна агресiя. Насамперед, викликає стурбованiсть процес тотального засмiчення української мови англiйськими словами, i це при тому, що iснують українські варiанти слiв для того, щоб сказати те чи iнше слово: *брифiнг – зустрiч; дивiденд – прибуток; презентацiя – показ; шоп – магазин; ноу-хау – щось нове, компенсацiя – вiдшкодування, дисконт – знижка*. За частотою вживання

слово *імідж* побиває всі рекорди. Передусім воно затирає наше споконвічне слово «образ», якого майже не чути з уст нашої молоді.

Насторожує й тенденція зовсім іншого, можна сказати – протилежного характеру: намагання вилучити із словника української мови певну частину слів, зокрема англіцизмів, які стали невід’ємним її складником, і замінити їх штучно створеними або пристосованими до нових умов функціонування раніше відомими словами, особливо в галузі термінології та професійної лексики (буфер – відпружник, спортсмен – спортсовець). Крім того, що ці слова, як правило, невдалі щодо відповідності їхньої семантики, вони ще незграбні в естетичному відношенні.

3. Слова, які можуть скоротити час на пояснення, адже можна здійснити їх переклад лише описовим методом. Наприклад:

смартфон – портативний багатофункціональний пристрій, гібрид сотового телефону та кишенькового комп’ютера;

інтерфейс – методи, за допомогою яких користувач здійснює керування програмою;

скріншот – знімок з екрану комп’ютера чи телефону;

булінг – це агресивна і вкрай неприємна поведінка однієї дитини або групи дітей по відношенню до іншої дитини, що супроводжується постійним фізичним і психологічним впливом;

аб’юзер (аб’юз – насильство фізичне, сексуальне, психологічне, фінансове) – людина, яка піддає близьких людей насильству – ображає, принижує, шантажує або примушує їх до чогось проти їхньої волі;

херасмент – переслідувач, який домагається чогось від когось проти їхньої волі та шантажує переслідувану особу. Звичайно це відбувається у системі «керівник (чоловік) – підлеглий (жінка)».

4. Слова, значення яких зазнало змін. Причиною такого запозичення є вужче поняття значень слів в українській мові. В мові молоді поняття *гламурна* та *гарна* дівчина мають різні відтінки. Наприклад:

креативний – не завжди творчій, це здатність адаптивно реагувати на потребу нових підходів і продуктів.

ейчар – людина, яка шукає та приваблює робітників на певну посаду, слідкує за професійним зростом працівників.

хейтер – людина, яка хоче зла опоненту;

лайкнути – відмітити позначкою те, що сподобалося.

Взаємозбагачення мов – це один із шляхів еволюції мов світової спільноти. Серйозних регламентаційних заходів потребує мовне оформлення окремих сфер спілкування, у тому числі сфери інформації, особливо реклами – радіотелевізійної, стендової, де спостерігається справжня мовна агресія. Ці явища, зрозуміло, не мають нічого спільного із взаємозбагаченням мов. Взаємозбагачення – це процес, коли словесний знак іншої мови природно «лягає» на поняттєве поле рідної мови, закриваючи в ньому вільну клітинку або «перекриваючи» семантику вже наявного слова певними смисловими конотаціями. Л. С. Козуб зазначила, що останнім часом «для українського рекламного ринку вже стало традицією використовувати англійські салогани без перекладу» [2, с. 41]. Сучасна молодь схвалює такий підхід до реклами, пояснюючи це мотивацією до вивчення англійської мови. Але вчені-мовознавці з цим не завжди погоджуються.

Англіцизми в молодіжному сленгу займають важливе місце, але необхідно пам'ятати, що їхнє надмірне вживання веде до збідніння рідної мови. Ми повинні поважати традиції нашої літературної мови і вживати дані вирази в певному соціально-культурному оточенні, де вони будуть доречні. Хоча можна вважати такі сленгові вирази згубними для нашої

мови, але інколи їх вживання просто необхідне з погляду на глобальний вплив англійської культури та технологій [1, с. 165].

Отже, уникнути запозичень з англійської мови неможливо і це є актуальна потреба сучасного життя з огляду на науково-технічний прогрес та провідну роль США та Великобританії у міжнародному просторі. Використання англіцизмів лише заради моди та престижу не є доречним і корисним для сучасної української мови. Якщо будь-яка мова є самостійним організмом, у якої є здатність самоочищуватись та позбавляти зайвого, треба пам'ятати, що штучно використані англіцизми (*бойфренд, паті, секьюрті, шопінг, крейзі*), які називають молодіжним сленгом, лише паплюжать нашу мову та є необхідним їх обмеження.

Література:

1. Заремблук Ю. Англіцизми в українській мові. *Наука. Освіта. Молодь*. 2016. С. 163–165.
2. Козуб Л. С. Особливості використання англіцизмів у сучасній українській мові. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2017. Вип. 26 (2). С. 40–42.

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ТА ПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ТЕКСТУ МІЖНАРОДНИХ ДОГОВОРІВ У ПЕРЕКЛАДІ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Черниш В. І.,

студентка факультету лінгвістики
Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут»

Протягом багатьох століть міжнародні договори відіграють величезну роль у вирішенні найважливіших міждержавних питань. На сучасному етапі міжнародний договір активно використовується всіма державами з метою підтримання миру, безпеки, економічного і наукового співробітництва та освіти. Наразі спостерігається стрімкий розвиток лінгвістики тексту. Це явище і викликало переміщення інтересу багатьох дослідників з проблем вивчення мовних одиниць рівня речення до проблем, пов'язаних з аналізом одиниць більш високих рівнів, в тому числі і закінченого тексту. В основному, дослідження в цій царині науки, як у нас в країні, так і за кордоном, ведуться на матеріалі художнього тексту (лінгвістика тексту зближується з лінгвостилістикою і літературознавством). Дослідників привертають зокрема широкі можливості лінгвістичного і екстралінгвістичного аналізу інституційних форм дипломатичного дискурсу, інтерактивна взаємодія соціального і дискурсивного. Це дозволяє сучасній науці підійти ближче до розкриття проблем взаємозв'язку влади і мови, політики і мови.

Проте, тексти творів офіційно-документального стилю, до яких відносяться тексти міжнародних договорів та інших юридичних документів, досі не піддавалися комплексному лінгвістичному аналізу. Постійне збільшення числа міжнародних договорів та зростання їх ролі в міжнародно-правовому регулюванні, змушує разом зі спеціально-юридичними методами використовувати і лінгвістичні методи аналізу текстів.

Мова дипломатичних документів характеризується частотним вживанням термінів, в тому числі латинського, грецького та французького походження, абревіатур, гнучких формулювань і виразів високого стилю

(оскільки мова дипломатичних документів впливає на імідж держави), а також евфемізмів. Синтаксис дипломатичних документів відрізняється складністю, в ньому переважають довгі речення із дієприкметниковими оборотами і однорідними членами. Наказовий спосіб та імперативні речення вживаються в дипломатичному підстилі у виняткових випадках – в ультиматумах і нотах протесту [1, с. 120]. Мовною базою договорів є загальноживана лексика нейтрального і книжкового пласта, яка поєднується зі спеціальною і термінологічною (зокрема, термінами). При використанні загальноживаної лексики в контексті цих документів відбувається звуження її семантичного діапазону, звільнення від частини існуючих визначень. До структури договору відносяться його складові частини, такі як: преамбула; зміст договору; заключна частина; додатки [3, с. 40].

Міжнародні договори – особливий об'єкт перекладацької діяльності. В першу чергу це обумовлено тим, що мова договорів відрізняється точністю, клішованістю і консерватизмом. Внаслідок цього, такі тексти вимагають використання певних способів і методів перекладу. Одним з найбільш поширених видів перетворень при їх перекладі є перекладацькими трансформації. Це прийоми перекладу, які перекладач може використовувати при перекладі різних текстів в тих випадках, коли словникова відповідність відсутня або не може бути використана в умовах контексту [4, с. 42].

У процесі перекладу дипломатичних документів найбільш часто використовують такі види лексичних трансформацій:

- *конкретизація*. Прийом полягає в тому, що вихідне поняття в одній мові замінюється при перекладі більш вузьким поняттям в іншій:

«The beneficial owner of the dividends is an individual holding an interest of not more than 10 percent in such real estate investment trust».

Переклад: «Бенефіціарним власником дивідендів є особа, яка володіє

відсотком в розмірі не більше 10 в такому інвестиційному трасті нерухомості». Слово «interest» не має прямого словникового еквівалента «відсотки», тому використовується прийом конкретизації виходячи з його оказіонального значення.

- *генералізація*. Цей прийом має на увазі заміну вихідного поняття більш широким (протилежний конкретизації). В основному, генералізація використовується при перекладі текстів документів з української мови англійською, з огляду на те, що в англійській мові багато лексичних одиниці мають обширну семантику. «*Recognizing the significance of civilian nuclear energy for meeting growing global energy demands in a cleaner and more efficient manner*»:

«*Визнаючи значення громадянської ядерної енергії для задоволення зростаючого глобального попиту на енергію ефективним чином*». В англійській мові слово «meet» має полісемантичність, що дозволяє формувати стійкі вирази (наприклад, «*meet demands*» – «задовольняти вимоги»);

- *лексичне додавання*. Прийом застосовується в разі необхідності уточнення або пояснення вихідного поняття. Характерною рисою англійської мови є компресія (економія мовних засобів для вираження змісту), тому при перекладі українською мовою необхідно додавати лексичні одиниці:

«*Nothing in this Article shall be construed as obliging a Contracting State to...*». Переклад: «Жодне з положень цієї статті **не може тлумачитися як такі**, що зобов'язують Договірну Державу...».

Також, при перекладі статті 18 Договору використовуються прагматичні трансформації доповнення, заміни і перестановки, за допомогою яких більш чітко (у порівнянні з оригіналом) виділяються суб'єкт відповідальності і підстава відповідальності [5]:

«If a watercourse State has reasonable grounds to believe that another watercourse State is planning measures that may have a significant adverse effect upon it, the former State may request the latter to apply the provisions of article 12.»

- *«Якщо будь-яка держава водотоку має достатні підстави вважати, що інша держава водотоку планує такі заходи, які можуть мати для неї значні несприятливі наслідки, то перша держава може зажадати від другої держави застосування положень статті 12».* Тактика виділення підстави відповідальності реалізується заміною слова «заходи» (measures) словосполученням «такі заходи». Вказівний займенник-прикметник, що вказує на ознаку «заходів» («такі заходи, які»; в англійському оригіналі – «measures that») посилює сенс «відхилення від норми (від нормативних заходів)». Отже, тактична трансформація додавання реалізує один з аспектів стратегії «Забезпечити права прибережних держав на пропорційне використання». З цією ж стратегією пов'язана тактика повторного виділення суб'єкта відповідальності за допомогою трансформацій додавання і заміни (від другої держави замість «the latter»).

При перекладі ст. 5 Конвенції використовуються тактичні трансформації перестановки, додавання і заміни:

- *«In particular, an international watercourse shall be used and developed by watercourse States with a view to attaining optimal and sustainable utilization thereof and benefits therefrom».*

- *«Зокрема, міжнародний водотік використовується і освоюється державами водотоку з метою досягнення його оптимального і сталого використання та отримання пов'язаних з цим привілеїв».*

При роботі з текстами необхідно стежити за тим, щоб в перекладі була наявною чітка відповідність офіційних назв, прийнятих в українській та англійській мовах [2, с. 6]. Наприклад:

CIS Commonwealth of Independent States – СНД Співдружність незалежних держав; Britain – Англія; Great Britain – Великобританія; The United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland – Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії.

Підбиваючи підсумки, варто зазначити, що прагматичні (тактичні) трансформації в тексті перекладу договорів пов'язані з інтерпретацією перекладачем стратегій тексту-оригіналу в прагненні їх адекватної передачі. При здійсненні перекладу текстів договорів слід зосередитись на лінгвістичних чинниках цього процесу на базі етнокультурних відмінностей правових систем англомовних і україномовних країн, наголосивши на необхідності збереження семантико-структурної близькості перекладу тексту до його оригіналу, що є основним аспектом перекладу договорів.

Література:

1. Баландина Л. А., Кураченкова Г. Ф. Язык дипломатии: традиции и современность [Электронный ресурс]. URL: <http://www.ling-expert.ru/conference/langlaw1/langdiplomat.html>
2. Бурбело В. Б. Дискурс проекту як інтегративний тип дискурсу. Вісник «Іноземна Філологія». Київ : КНУ, 2003. Вип. 35.
3. Почепцов Г. Г. Дискурсивный и композитный уровни лингвистического анализа текста. – В. кн.: Лингвистика текста и обучение иностранным языкам. Киев: Головное изд-во издат, объединения «Вища школа», 1978 р.
4. Ярова Л. О. Граматичні особливості англомовних міжнародних документів в аспекті перекладу. Наукові записки КДПУ. Серія: Філологічні науки. 2016. Вип. 144.
5. Convention on the law of the non-navigational uses of international watercourses. 51/229. Resolution adopted by the General Assembly [without

reference to a Main Committee (A/51/L.72 and Add.1)] Retrieved from
<http://www.un.org/ga/documents/gares51/ga51-229.htm>

*XXXI Міжнародна науково-практична
інтернет-конференція*

*«ЛІТНІ НАУКОВІ ПІДСУМКИ
2020 РОКУ»*

Тези доповідей

Частина 2